

Etäistunnot työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 13.11.2023 osoittamassaan työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan menettelyä koskevassa kantelussa arvostellut muutoksenhakulautakunnassa vallitsevaksi tavaksi otettua käytäntöä järjestää istuntoja verkkokokouksina (etäistunto) käyttäen Microsoft Teams -alustaa ilman videoyhteyttä. Kantelun mukaan asian esittelijä saattaa myös jakaa jäsenille asiakirjoja tällä alustalla kokouksen aikana. Verkkokokouksissa on ratkaistu jäsenten etukäteistutustumisen jälkeen yksimielisten asioiden lisäksi myös asioita, joissa on esitetty keskustelua. Verkkokokouksissa on ratkaistu myös periaatteellisemmat, vahvennettuun jaostoon viedyt asiat. Muutoksenhakulautakunnan työjärjestystä on muutettu siten, että verkkokokoukset mahdollistuvat ja verkkokokouksiin osallistuvia pidetään läsnä olevina.

SELVITYS JA VASTINE

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta on antanut 15.2.2024 päivätyn selvityksen.

Kantelija on antanut selvityksestä vastineensa.

Oikeuskanslerinvirastoon on hankittu sosiaali- ja terveysministeriöstä asiakirjat, joilla ministeriö on huhtikuussa 2020 selvittänyt toimialansa muutoksenhakulautakuntien ja vakuutusosoikeuden istuntojen järjestämistä etäyhteydellä sen jälkeen, kun Suomessa oli todettu koronaviruksen vuoksi poikkeusolot.

RATKAISU

Etäistuntoja koskevasta sääntelystä

Oikeusohjeet

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Perusoikeusuudistusta koskevan hallituksen esityksen mukaan pykälä edellyttää oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon toteutumista kokonaisuutena (HE 309/1995 vp, s. 72). Hallituksen esityksen mukaan säännöksessä käytetään käsitettä oikeudenmukainen oikeudenkäynti, joka on englanninkieliselle "fair trial" -termille Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan suomennoksessa annettu käännös.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta on ensimmäinen muutoksenhakuaste työeläketurvaa koskevissa asioissa. Lautakunnan toiminnasta säädetään työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa (677/2005). Sen 12 §:n (805/2015) 1 momentin (838/2018) mukaan asian käsittelyyn muutoksenhakulautakunnassa sovelletaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia (hallintoprosessilaki, 808/2019), jollei erikseen toisin säädetä.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 2 §:n (792/2017) mukaan muutoksenhakulautakunnassa on puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien lisäksi muita sivutoimisia jäseniä. Sivutoimisina jäseninä on lääkärijäseniä, lakimiesjäseniä, työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia sekä yrittäjätoimintaan ja maatalousyrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä. Pykälän 5 momentin mukaan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsenet toimivat tuomarin vastuulla.

Asiat käsitellään työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa pääsääntöisesti hallintoprosessilain 36 §:n 1 momentin mukaisesti kirjallisesti valituksen, valituksen kohteena olevan päätöksen ja muun oikeudenkäyntiaineiston perusteella.

Istuntojen julkisuuteen lautakunnassa soveltuu oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain (381/2007) 15 §, jonka mukaan hallintotuomioistuimen neuvottelu toimitetaan asianosaisten ja yleisön läsnä olematta. Toisin kuin yleisissä tuomioistuimissa, kyse ei siten ole julkisesta oikeudenkäynnistä. Itse neuvottelun sisältö on pidettävä salassa yleisten tuomioistuinten tavoin.

Hallintoprosessilain suullista käsittelyä koskevan 73 §:n mukaan todistajaa tai muuta henkilöä voidaan kuulla suullisesti myös käyttäen videoneuvottelua tai muuta tiedonvälitystapaa. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan istuntoon ei kuitenkaan osallistu tällaisia kokoonpanon ulkopuolisia kuultavia, vaan kyse on käsittelystä, joka rinnastuu kollegiaalisen tuomioistuimen kirjallisessa menettelyssä ratkaistavan asian käsittelyyn.

Hallintoprosessilakia soveltaviin hallintotuomioistuihin sovelletaan tuomioistuinlakia (673/2016). Tuomioistuinlain 1 luvun 4 §:n mukaan tuomioistuimet vastaavat itse toimintansa järjestämisestä noudattaen, mitä tuomioistuinlaissa tai muussa laissa säädetään. Tarkemmat määräykset tuomioistuimen toiminnasta, lainkäyttö- ja hallintoasioiden käsittelystä ja muusta työskentelyn järjestämisestä annetaan työjärjestyksessä, jonka tuomioistuin hyväksyy.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ei ole tuomioistuinlaissa tarkoitettu tuomioistuin, eikä sen toiminnan järjestämiseen siten sovelleta tuomioistuinlakia. Lautakunnasta annetussa laissa on tarkempia säännöksiä, mistä lautakunnan hyväksymässä työjärjestyksessä määrätään. Lain mukaan työjärjestyksessä määrätään päätoimisen puheenjohtajan tehtävistä (2 §), muutoksenhakulautakunnan toimimisesta lainkäyttöasioissa jaostoihin jakautuneena (7 §) ja hallintoasioiden käsittelystä hallintojaostossa (14 §).

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annettu laki eroaa tältä osin tuomioistuinlain 1 luvun 4 §:stä, eikä lautakunnalla ole siten tuomioistuihin vastaavaa yksittäisen tuomioistuimen riippumattomuutta tukevaa yleistä toimivaltaa antaa tarkempia määräyksiä toiminnastaan hyväksymässään työjärjestyksessä. Lautakuntaa koskevassa laissa on määritelty, mistä toimintansa järjestämiseksi tarpeellisista seikoista työjärjestyksessä voidaan määrätä.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että vaikka tuomioistuimet vastaavat itse toimintansa järjestämisestä noudattaen mitä tuomioistuinlaissa tai muussa laissa säädetään ja tämän sääntelyn on nähty vahvistavan tuomioistuinten riippumattomuutta toimeenpanovallasta, työjärjestystä koskeva sääntely on ilmentänyt vain sitä lähtökohtaa, että tuomioistuimet järjestävät lainkäyttötoimintansa laissa säädetyissä puitteissa ([PeVL 14/2016 vp](#), s. 5).

Lautakunnan selvitys

Selvityksen mukaan työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja sitä koskevan lainsäädännön valmistelusta vastaava sosiaali- ja terveysministeriö ovat katsoneet, että koska työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa tai hallintoprosessilaissa ei ole säädetty niistä edellytyksistä, joiden nojalla etäistunnon järjestämistä on arvioitava, menettelyä ei voida pitää tältä osin myöskään näiden lakien osalta lainvastaisena.

Lautakunta on kuvannut selvityksessään menettelyjä, joilla se huolehtii siitä, että muutoksenhakuasiat tulevat käsitellyiksi asianmukaisesti niin etäistunnoissa kuin läsnäoloistunnoissakin, eikä tilanne muutoksenhakijan oikeusturvan kannalta sen mukaan muutu istunnon järjestämismuodon vuoksi.

Lautakunta on selvittänyt, että istunnon järjestäjä lähettää istuntoon osallistuville jäsenille heidän ilmoittamiinsa sähköpostiosoitteisiin kutsun istuntoon ja hyväksyy käyttäjien osallistumispyyntönsä Microsoft Teams -kokouksen odotustilasta. Sovelluksesta käytetään vain äänen ja videokuvan lähetystä sekä näytön jakamista. Istunnon aikana lautakunnan esittelijä voi jakaa omalta näytöltään asiakirjoja kokoukseen osallistujille. Teamsin muistiinpano-, nauhoitus- ja keskustelutoimintoja ei käytetä asioiden ratkaisemisessa. Teamsilla ei myöskään lähetetä osallistujille asioiden ratkaisemiseen liittyviä tiedostoja.

Lautakunnan mukaan jäseniä on ohjeistettu tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvistä asioista erityisellä ohjeella. Jäsenille on myös järjestetty tähän liittyvä koulutus. Etäkokousten osalta on painotettu sitä, että osallistujien tulee huolehtia siitä, että käytetty ympäristö on yleisesti arkaluontoisten tietojen käsittelyyn ja niihin liittyviin keskusteluihin soveltuva, eivätkä kokoushuoneen näkymät ole muiden ihmisten nähtävillä tai keskustelu ole muiden kuultavissa. Jäseniä on suositeltu käyttämään kokoustilanteessa kuulokkeita.

Jaoston puheenjohtaja varmistaa ennen istunnon alkamista, että kaikki jäsenet ovat verkkokokouksessa läsnä. Jokaisen jäsenen etukäteen antama kannanotto kommentteineen on nähtävillä lautakunnan digitaalisen asiankäsittelyjärjestelmän kokoushuoneessa. Etukäteen yksimielisistä muutoksenhakuasioista todetaan vain ratkaisut. Esittelijä jakaa näytöille kyseessä olevan asialistan, josta tämä voidaan todeta. Keskusteltavat muutoksenhakuasiat esittelee kyseisen asian esittelijä, joka jakaa näytölle jäsenille tarpeen mukaan asiakirjoja nähtäväksi. Kaikki asioihin liittyvät asiakirjat ovat etäistuntotilanteessa jäsenten nähtävissä lautakunnan digitaalisen asianhallintajärjestelmän kokoushuoneessa, johon jäsenet voivat kirjautua omalla koneellaan vahvan tunnistautumisen kautta.

Keskusteltavista asioista keskustellaan puheenjohtajan johdolla. Puheenjohtajalla on mahdollisuus huolehtia siitä, että kaikki jäsenet saavat käyttää puheenvuoronsa ja että he osallistuvat

keskusteluun. Jäsenellä on myös mahdollisuus pyytää puheenvuoroa joko suullisesti tai Teams-sovelluksen painikkeella. Puheenjohtaja varmistaa vielä ennen keskustelun päättämistä ja päätöksentekoa jäsenten kannat sekä toteaa tämän jälkeen asiassa tehdyn ratkaisun mahdollisine äänestyslausuntoineen. Jaosto voi puheenjohtajan aloitteesta tai jäsenen ehdottamana tarvittaessa päättää etäistunnoksi suunnitellun istunnon pitämisestä läsnäoloistuntona, samoin kuin siitä, että yksittäinen keskusteltava asia siirretään etäistunnosta käsiteltäväksi läsnäoloistuntoon.

Lautakunnan selvityksen mukaan sen työjärjestyksessä on ollut keväästä 2019 alkaen maininta ”Jaoston istunto voidaan järjestää sähköisenä verkkokokouksena, jossa vaaditut jäsenet ja esittelijä ovat samanaikaisesti kokouksessa läsnä”. Pandemian väistyttyä lautakunnassa on jatkettu hallintojaoston hyväksynnällä etäistuntoja ja ne ovat pääasiallinen jaostojen istuntojen järjestämismuoto. Käytäntönä on, että jaostoilla on noin 3–4 istuntoa kuukaudessa ja näistä keskimäärin yksi kahdessa kuukaudessa on sellainen, jossa ollaan fyysisesti paikalla (läsnäoloistunto). Myös vahvennettuja jaostoja ja täysistuntoja on tarvittaessa järjestetty etäistuntoina.

Etäosallistumisen sääntely

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 8, 10, 11 ja 14 §:ssä säädetään muutoksenhakulautakunnan ratkaisukokoonpanosta sekä päätösvaltaisuuteen liittyvästä jäsenten läsnäolosta. Säännösten mukaan ratkaisukokoonpano on päätösvaltainen, kun läsnä on laissa tarkemmin säädettyt jäsenet. Niissä ei ole käsitelty etäyhteyksien käyttöä läsnäolovaatimuksen ja päätösvaltaisuuden kannalta. Laissa ei siis ole tätä koskevaa säännöstä. Kuten edellä todettiin, tällaisen määräyksen ottamiseen työjärjestyksessä ei olisi myöskään toimivaltaa, jolloin sillä ei voisi olla merkitystä päätösvaltaisuuden kannalta.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan työjärjestyksessä oleva maininta - ”Jaoston istunto voidaan järjestää sähköisenä verkkokokouksena, jossa vaaditut jäsenet ja esittelijä ovat samanaikaisesti kokouksessa läsnä” - on oikeudelliselta luonteeltaan pulmallinen. Se on luetavissa päätösvaltaisuutta koskevana määräyksenä, vaikka sellaisen antamiseen työjärjestyksessä ei ole oikeusperustaa. Määräyksen sanamuodon mukaan istunto voidaan laillisesti pitää verkkomuodossa. Työjärjestyksen määräys on käytännössä merkittävä, koska pandemian jälkeen etäistunnot ovat muodostuneet pääsäännöksi. Jos taas määräyksen tarkoituksena on kertoa syntyneestä käytännöstä, eli se on tosiasiallista tilannetta kuvaava tieto, ei tämä välity sanamuodosta.

Korkein oikeus on ratkaisuissaan [KKO 2021:91](#) ja [KKO 2021:92](#) katsonut, ettei tuomari olisi saanut osallistua pääkäsittelyyn videoyhteyden välityksellä. Virheellinen osallistumisen tapa ei kuitenkaan merkinnyt puutetta hovioikeuden päätösvaltaisuudessa. Korkein oikeus on katsonut,

että etäyhteydessä ollut hovioikeuden tuomari oli osallistunut pääkäsittelyyn, mutta hänen osallistumisensa tapa oli ollut virheellinen ([KKO 2021:91](#), kohta 22).

Edellä mainituissa korkeimman oikeuden ratkaisuihin on ollut kyse rikosasioiden käsittelystä, jonka mukaisessa oikeudenkäyntimenettelyssä oikeudenkäynnin keskeiset välittömyys-, suullisuus- ja keskityisperiaatteet ovat edellyttäneet, että tuomarit, asianosaiset ja asiassa kuultavat henkilöt ovat pääkäsittelyssä läsnä samassa paikassa. Korkeimman oikeuden edellä mainittujen ratkaisujen mukaan tuomari ei voi osallistua pääkäsittelyyn etäyhteydellä ilman säädetyn lain tukea.

Korkeimman oikeuden ratkaisuihin ei ole ollut kyse esittelymenettelystä. Korkein oikeus on myös sittemmin määrännyt työjärjestyksessään (335/2022), että puheenjohtaja voi erityisestä syystä päättää, että muu istunto kuin suullinen käsittely järjestetään siten, että jäsenet ja esittelijä tai osa heistä osallistuvat istuntoon käyttämällä videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa (etäistunto).

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa on kuitenkin kyse hallintoprosessista, jossa ei ole rikosasioiden oikeudenkäyntiä vastaavaa pääkäsittelyä. Hallintoprosessi ei perustu myöskään vastaavalla tavalla välittömyys-, suullisuus ja keskityisperiaatteisiin, eikä laissa säädettyä läsnäolovaatimusta voida siten tulkita samoista lähtökohdista, kun on kyse esittelystä kirjallisessa menettelyssä ratkaistavasta asiasta. Hallintoprosessilakiin sisältyy silti erikseen myös läsnäoloa sisältäviä säännöksiä silloin, kun on kyse suullisesta valmistelusta, katselmuksesta, tarkastuksesta tai suullisesta käsittelystä.

Hallintoprosessilaissa tai korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetussa laissa (1265/2006) ei ole säädetty erikseen korkeimman hallinto-oikeuden esittelymenettelystä. Korkein hallinto-oikeus on määrännyt 1.4.2024 voimaan tullessa työjärjestyksessään (136/2024), että istunnon puheenjohtaja voi perustellusta syystä päättää, että istunto järjestetään siten, että jäsenet ja esittelijä tai osa heistä voivat osallistua istuntoon käyttämällä videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa.

Muiden hallintotuomioistuinten osalta läsnäoloa edellytetään oikeudenkäynnistä vakuutusoidessa annetun lain (677/2016) 10 §:n mukaisessa täysistunnossa ja 11 §:n mukaisessa vahvennetussa istunnossa. Kyseisen lain 9 §:n mukaan, jos lainkäyttöasian tai siihen kuuluvan kysymyksen ratkaisulla saattaa olla periaatteellista merkitystä lain soveltamisen kannalta tai asia on muutoin laajakantoinen taikka jos ratkaisu tulisi poikkeamaan aikaisemmasta käytännöstä, lainkäyttöasia tai sen osa voidaan siirtää käsiteltäväksi täysistunnossa tai vahvennetussa istunnossa. Vastaava läsnäoloedellytys on hallinto-oikeuslain (430/1999) 14 §:n mukaisessa täysistunnossa ja koko osaston istunnossa. Hallinto-oikeuslain 16 §:n (684/2016) 1 momentin mukaan täysistunnossa tai koko osaston istunnossa käsiteltäväksi voidaan siirtää lainkäytön

yhdenmukaisuuden kannalta tai muuten periaatteellisesti merkittävä tai laajakantoinen lainkäyttöasia tai sen osa.

Hallintoprosessilakia soveltavien muutoksenhakulautakuntien osalta työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaa vastaavia läsnäoloa koskevia määräyksiä on myös laissa opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta (956/2011) ja laissa opintotuen muutoksenhakulautakunnasta (1080/2012). Läsnä- tai paikallaoloa edellytetään lisäksi laissa sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta (1299/2006) ja laissa tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta (1316/2010).

Edellä mainitut lait on säädetty ennen kuin etäosallistuminen on teknisen kehityksen myötä mahdollistunut myös muutoin kuin puhelimen välityksellä. Lakien esitöissä ei siten ole otettu kantaa siihen, onko lainsäädännön taustalla ollut näissä nimenomaisissa tilanteissa erityinen peruste sille, että läsnä- tai paikallaolo tarkoittaisi nimenomaista fyysistä läsnäoloa samassa tilassa. Mikäli läsnä- tai paikallaolon tulkitaan edellyttävän fyysistä läsnäoloa, tuomarit tai heihin rinnastuvat muutoksenhakulautakuntien jäsenet eivät voisi missään edellä mainituissa tilanteissa osallistua istuntoon etäyhteydellä ja etäosallistuminen merkitsisi aina virheellistä osallistumistapaa.

Hallintoprosessilaissa läsnäoloa edellyttävät nykyiset säännökset liittyvät tilanteisiin, joissa läsnä on myös muita prosessin osapuolia ratkaisukokoonpanon lisäksi. Näissä tilanteissa on usein kyse tosiseikkojen selvittämisestä ja todistelun vastaanottamisesta. Hallintoprosessilain läsnäolovaatimuksen taustalla vaikuttaisi olevan näin ollen tarkoitus säätää todellisesta fyysisestä läsnäolovelvoitteesta eli paikalla olosta eikä vain etäyhteyden avulla tapahtuvasta osallistumisesta.

Tulkinta läsnä- tai paikallaolovelvoitteen merkityksestä hallintoprosessilakia soveltavien muutoksenhakulautakuntien, vakuutus oikeuden ja hallinto-oikeuksien osalta on tehtävä kuitenkin erikseen. Vakuutus oikeudessa ja hallinto-oikeuksissa läsnäoloa edellytetään tilanteissa, joissa ratkaistavana on kysymys, jolla saattaa olla periaatteellista merkitystä tai asia on laajakantoinen (laki oikeudenkäynnistä vakuutus oikeudessa 9 § 1 mom ja hallinto-oikeuslaki 16 § 1 mom). Kyse on tällöin oikeuskäytäntöä yleisemminkin ohjaavasta lainkäyttöasiasta, jonka ratkaisemisen voidaan arvioida edellyttävän tuomareiden osallistumiselta tavanomaista perusteellisempaa panostusta. Myös näissä laeissa säädetyn läsnäolovelvoitteen voisi siten tulkita sisältävän edellytyksen, jonka mukaan tuomareiden fyysisellä läsnäolovelvoitteella voisi olla asian käsitteilyn kannalta merkitystä. Toisin sanoen, jos läsnä- tai paikallaolovaatimusta hallintoprosessilakia soveltavissa muutoksenhakulautakunnissa tulkittaisiin vakuutus oikeutta ja hallinto-oikeuksia koskevan sääntelyn lähtökohdista käsin, muutoksenhakulautakuntien päätösvaltaisuus edellyttäisi oikean kokoonpanon lisäksi aina myös fyysistä läsnäoloa.

Tällainen erityinen muutoksenhakulautakuntia koskeva tulkinta voisi olla perusteltavissa, koska muutoksenhakulautakuntien jäsenet ovat sivutoimisia tuomareita. Samalla se tekisi kuitenkin näiden istuntokäytännöistä poikkeustilanteissa hyvin joustamattomia ja sillä olisi väistämättä vaikutuksia muutoksenhakijoiden oikeuteen saada oikeusturvaa ilman aiheetonta viivytystä. Käytännössä työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa onkin syntynyt covid-19-pandemiasta seuranneissa poikkeusoloissa tilanne, jossa on siirrytty etäistuntoihin.

Edellä mainitun nojalla pidän perustellumpana päätyä johtopäätökseen, ettei läsnä- tai paikallaolovaatimuksille voida antaa hallintoprosessissa korkeimman oikeuden ratkaisuja [KKO 2021:91](#) ja [KKO 2021:92](#) vastaavaa tulkintaa. Sen mukaanhan läsnäolon muodolla - joko fyysisesti tai etäyhteydellä - olisi ratkaiseva merkitys arvioitaessa kokoonpanon lainmukaisuutta. Kyse on hallintoprosessissa nähdäkseni enemmänkin siitä, ettei kokoonpanosääntelyä ole ilmaistu laissa johdonmukaisesti ja sääntely on muodostunut teknisen kehityksen myötä tulkinanvaraiseksi. Lakiin kirjattu fyysinen läsnäolovaatimus on menettänyt oikeudellisen velvoittavuutensa poikkeusolojen seurauksena ja vaatimusta on jätetty noudattamatta poikkeusolojen päätyttyäkin. Etäistuntojen järjestäminen esittelymenettelyissä on nopeasti muodostunut vakiintuneeksi ja laajamittaiseksi menettelytavaksi muutoksenhakulautakunnissa, vaikka siihen ei olekaan ollut säädännäistä pohjaa.

Menettely ei ole selvästi lainvastaista, mutta se ei myöskään perustu lakiin. Pidän syntynyttä tilannetta ongelmallisena perustuslain oikeusvaltioperiaatteen kannalta ja erityisesti, koska tuomioistuimenmenettely on - ja sen myös pitää olla - hyvin määrämuotoista ja säänneltyä. On kestävämpää, että niinkin keskeinen asia, kuin tuomareiden osallistumistapa lainkäyttöön, perustuu yksinomaan poikkeusoloissa syntyneeseen käytäntöön, jonka soveltamista on sitten vain normaalioloissa jatkettu.

Korkeimman oikeuden ratkaisu onkin aiheellinen muistutus siitä, että siirtyminen etäistuntojen käyttöön vaatii arviointia sen yhteensopivuudesta tuomioistuimen muuhun työskentelyyn ja sitä koskevaan sääntelyyn sekä tarpeellisia määräyksiä tuomioistuimen omaan työjärjestykseen.

Vireillä olevista lainsäädäntöuudistuksista

Oikeusministeriössä valmistellaan parhaillaan lainsäädäntöä, jonka tavoitteena on edistää etäyhteyksien käyttämistä yleisissä tuomioistuimissa, markkinaoikeudessa ja työtuomioistuimissa.

Etäistuntojen järjestämistä koskeva lainvalmistelu on edennyt erillään eri prosessilakeja soveltavissa yleisissä tuomioistuimissa ja hallintotuomioistuimissa.

Oikeusministeriö on laatinut vuonna 2023 tuomareiden etäosallistumismahdollisuutta hallintoprosessissa koskevan arviomuistion ([Arviomuistio tuomareiden etäosallistumismahdollisuudesta hallintoprosessissa Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 2023:21](#)). Arviomuistio koskee kuitenkin vain hallintoprosessin mukaisia suullisia käsittelyjä. Arviota ei ole myöskään tehty muutoksenhakulautakuntia koskevan lainsäädännön muutostarpeista, vaikka läsnä- ja paikallaolovaatimuksista säädetään laajalti nimenomaan muutoksenhakulautakuntia koskevassa pääosin sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla olevassa lainsäädännössä.

Kun hallintoprosessilakia edeltävää hallintolainkäyttölakia (586/1996) ryhdyttiin soveltamaan sosiaalivakuutusasioita käsitteleviin muutoksenhakulautakuntiin, keskeisenä tavoitteena oli lain esitöiden mukaan, että sosiaalivakuutusasioiden ja muiden hallintolainkäyttöasioiden käsitellessä noudatettavan menettelyn välillä ei olisi perusteettomia eroavuuksia ([HE 83/1998 vp](#), s. 20). Lain esitöiden mukaan hallintolainkäyttö on puolestaan osa koko lainkäyttöjärjestelmää ja hallintotuomioistuimet ovat osa tuomioistuinlaitosta. Nämä seikat merkitsevät, ettei hallintolainkäytön järjestelmää voida kehittää irrallisena järjestelmänä, vaan kehittämisessä on otettava huomioon hallintolainkäytön suhde muuhun oikeusturvajärjestelmään. ([HE 217/1995 vp](#), s. 4)

Etäyhteyksien käyttöä oikeudenkäynneissä koskeva menettelytapojen sääntely on vasta muotoutumassa ja vaatii perus- ja ihmisoikeuksien huomioimista. Tuomioistuimet ja muutoksenhakulautakunnat ovat yhtä lailla velvollisia huomioimaan kaikessa toiminnassaan, että perustuslain 21 §:n mukainen oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin toteutuu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa turvatun oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin pohjalta ja muutoksenhakuasiat käsitellään asianmukaisesti.

Vaikka lainvalmistelu kohdistuu edellä kuvatusti ensivaiheessa etäyhteyksien käyttöön yleisissä tuomioistuimissa, eikä kyseinen lainvalmistelu koske hallintoprosessilakia soveltavia tuomioistuimia tai muutoksenhakulautakuntia, lainvalmistelun yhteydessä käytävä keskustelu kehittää samalla oikeusturvaperusoikeutta koskevia tulkintaohjeita ja koskettaa tältä osin myös hallintotuomioistuimia ja muutoksenhakulautakuntia.

Etäistunnot ja oikeusturva

Istuntomenettelyssä on kyse muodollisesta oikeusturvasta, jonka tarkoituksena on mahdollistaa materiaalsen oikeusturvan saaminen. Kysymys etäistunnoista liittyy viime kädessä laadulliseen oikeusturvaan eli siihen, minkälainen vuorovaikutus ja osallistuminen täyttävät perustuslaissa säädetyn asianmukaisen käsittelyn edellytykset. Toisin sanoen, miten etäistunnoissa turvataan jokaisen oikeus päästä oikeuksiinsa.

Kysymys on myös oikeasta sääntelytavasta. Perustuslain 21 §:ssa säädetään velvoitteeksi turvata oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet lailla. Silloin lailla, puhumattakaan työjärjestyksestä, ei voida säätää tai määrätä myöskään sellaista menettelyä, joka ei täytä perusoikeutena säädetyn oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimuksia.

Etäistuntojen käyttöön liittyy mahdollisuuksien lisäksi myös riskejä. Kyse ei ole pelkästään hallinnollisesta kehityksestä, vaan siihen liittyy yhteiskunnallisia vaikutuksia. Esimerkiksi, koetaanko myös etäyhteydellä toteutettavat istunnot luottamusta herättäviksi ja arvovaltaisiksi. Ovatko ne osapuolten silmissä aitoa ja oikeaa oikeusturvan antamista ja lainkäyttöä? Huomioon tulee myös ottaa, vaikuttaako etäosallistuminen siihen, miten osallistujat käyttävät oikeuksiaan kuten puheenvuoroja istunnossa, ja kuinka järjestämistapa vaikuttaa jäsenten väliseen vuorovaikutukseen kokonaisuutena ja sitä kautta käsittelyn laadukkuuteen.

Oikeuskäytännössä etäyhteyden käyttämistä on arvioitu lähinnä rikosoikeudenkäynnissä tapahtuvan videokuulemisen kannalta. Korkein oikeus on omaa videokuulemistä koskevassa ratkaisussaan [KKO 2021:5](#) arvioinut teknisen yhteyden käyttämisen soveliaisuutta ja todennut, että siihen voi vaikuttaa muun ohella peruste, jolla etäyhteyden käyttämistä pyydetään. Tässä tapauksessa videoyhteyden käytön perusteena vedottu yhteiskunnassa vallitseva koronavirustilanne ja erityisesti puolustajan terveydentila puolsivat videoyhteyden käytön soveliaisuutta. Soveliaisuutta puolsivat myös suostumus, jutun jo selvitetty tila, tekniikan toimivuus ja asianmukainen tietoturva.

Korkein oikeus on todennut edellä mainitussa ratkaisussaan (kohta 21) myös, että vaikka videokuuleminen mahdollistaa puhelinkuulemistä selvästi pidemmälle menevien välittömien havaintojen tekemisen kuultavasta, tuomioistuim ei voi kuitenkaan edes hyvälaatuisen videoyhteyden välityksellä havainnoida kuultavan olemusta, ilmeitä, eleitä, äänensävyjä, puhetapaa tai tunnereaktioita aivan samalla tavalla kuin häntä välittömästi tuomioistuimessa läsnä olevana kuultaessa.

Edellä mainitusta korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenee samalla yleisemmin ne puutteet, jotka rasittavat myös tuomioistuimen tai muutoksenhakulautakunnan etäyhteydellä järjestettävän sisäisen istunnon vuorovaikutusta. On myös merkillepantavaa, miten monta ja tilannekohtaista ehtoa korkein oikeus soveliaisuudelle asetti.

Vaikka perustuslakivaliokunta ei ole ottanut kantaa etäistuntojen järjestämiseen, se on ottanut kantaa tuomioistuimen sisäisen neuvottelun asemassa olevan istunnon järjestämiseen säädetäessä oikeudenkäynnistä vakuutusosoikeudessa annettua lakia (677/2016). Kyse oli tuolloin vakuutusosoikeuslakiin ehdotetusta säännöksestä siitä, että asia voidaan ratkaista myös istuntoa

järjestämättä sen jälkeen, kun kaikki ratkaisukokoonpanon jäsenet ovat asiakirjoihin perehdyttyään olleet asiasta yksimielisiä ja hyväksyneet päätösluonnoksen perusteluineen merkinnällään eikä yksikään jäsen ole esittänyt istunnon järjestämistä.

Perustuslakivaliokunta kiinnitti tuolloin huomiota muun ohella siihen, että tuomiovallan käytön riippumattomuuden kannalta tuomioistuinratkaisun tekeminen istuntoa järjestämättä, jos ratkaisukokoonpanon jäsenet ovat olleet asiasta yksimielisiä, voi myös tuottaa yksittäisille ratkaisukokoonpanon jäsenille paineita päätyä yksimieliseen ratkaisuun ja luopua vaatimasta istunnon järjestämisestä. Näin ollen menettely voi vaarantaa yksittäisen tuomarin päätöksenteon itsenäisyyden ja riippumattomuuden ja sitä kautta olla riski tuomioistuintoiminnan riippumattomuuden vaatimuksen toteutumiselle. Sillä voi olla myös haitallisia vaikutuksia oikeusturvan toteutumiseen. ([PeVL 53/2014 vp](#), s. 3–4)

Perustuslakivaliokunnan käsittelemän lakiesityksen perustelut liittyivät tuolloin käsittelyn nopeuttamiseen ja siihen, etteivät vakuutus oikeuden sivutoimiset jäsenet ehtineet hoitaa tuomarin tehtäväänsä muiden tehtävien vuoksi ([HE 104/2014 vp](#), s. 14–15, 20 ja 34–35). Perustuslakivaliokunta totesi, että sivutoimisten jäsenten aikataulupaineet tulee ottaa riittävästi ja asianmukaisesti huomioon prosessinjohtollisin toimenpitein ja tuomioistuimen toimintaa kehittämällä. Se esitti myös käsityksensä, että lakivaliokunnan tulee huolella pohtia, onko sääntelylle esitettävissä painavia perusteita ja jos tällaisia ei ole, ehdotettu sääntely tulee poistaa. ([PeVL 53/2014 vp](#), s. 3–4)

Lakivaliokunta totesi tuolloin mietinnössään tuomioistuinten monijäsenyyden ja kaikkien jäsenten läsnäolon istunnossa mahdollistavan tuomareiden keskinäisen neuvottelun ja asian monipuolisen arvioinnin, millä on merkitystä asianosaisen oikeusturvan kannalta. Sen mukaan asioiden ratkaiseminen tällä tavoin on myös omiaan antamaan tuomioistuimelle arvovaltaa ja edistämään luottamusta tuomioistuimen toimintaan ja tuomiovallan käyttöön. ([LaVM 30/2014 vp](#), s. 4)

Lakivaliokunta totesi saamansa selvityksen perusteella, että vakuutus oikeus oli käytännössä luopunut muodollisten istuntojen pitämisestä yksimielisissä kolmen jäsenen kokoonpanoissa ratkaistavissa asioissa. Kun noin 75 prosenttia näistä asioista ratkaistiin ilman istunnon pitämistä, istunnon pitämättä jättäminen oli muodostunut asioissa pääsääntöiseksi ratkaisutavaksi. ([LaVM 30/2014 vp](#), s. 4)

Myös lakivaliokunta piti keskeisenä syynä muodollisten istuntojen pitämättä jättämiseen sivutoimisten jäsenten ongelmia osallistua muodollisiin istuntoihin ja katsoi, että tämä tulisi pyrkiä ottamaan huomioon muilla keinoin, kuten prosessinjohtollisilla toimenpiteillä ja toimintaa kehittämällä. ([LaVM 30/2014 vp](#), s. 5)

Arviointi

Katson edellä mainittujen valiokuntamietintöjen perusteella olevan ilmeistä, että siirtyminen etäyhteyksien laajamittaiseen käyttöön myös covid-19-pandemian jälkeen, on johtunut työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassakin ensisijaisesti siitä, että muutoksenhakulautakunnan sivutoimisten jäsenten on ollut aikataulullisesti ongelmattomampaa osallistua fyysisten istuntojen sijaan etäistuntoihin.

Vaikka kyse on ollut samalla tässä mielessä myös eduskunnan edellä mainituissa mietinnöissään edellyttämästä toiminnan kehittämisestä, pidän huolestuttavana sitä, että muutoksenhakulautakunnassa on siirrytty fyysisten läsnäoloistuntojen järjestämisestä etäistuntoihin arvioimatta tarkemmin sitä, onko istuntojen järjestäminen mainitulla tavalla laissa säädetyn läsnä- tai paikallaolovelvoitteen mukaista ja minkälaisia vaikutuksia etäistunnoilla on muutoksenhakijan oikeusturvan ja lainkäytön nauttiman arvovallan kannalta.

Oikeusturvan toteutumista muutoksenhaussa tulee tarkastella erityisesti muutoksenhakijan kannalta, eikä ratkaisevaa painoarvoa voida tällöin antaa sille, mikä on muutoksenhakulautakunnan jäsenten kannalta kätevämpää. Erikseen ei ole myöskään arvioitu sitä, minkälaiset arvot etäistuntoihin siirtymisen taustalla vaikuttavat tai millä edellytyksin istuntoon osallistuminen etäyhteydellä on soveliaista.

Laillisuusvalvontakäytännössä ei ole katsottu, että tuomareiden määräämistä istuntoihin tiettyyn paikkaan tiettyinä päivinä ja kellonaikoina olisi pidettävä tuomarin riippumattoman valtiosääntöisen aseman kannalta ongelmallisena (esimerkiksi [EOAK/6159/2022](#), s. 7).

Vaikka kantelussa ei ole kyse siitä, että työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta olisi ratkaissut asioita istuntoa järjestämättä, kysymys etäistuntojen järjestämisestä on käsitykseni mukaan vastaavalla tavalla periaatteellisesti siinä määrin tärkeä, ettei sen jääminen yksin tuomioistuinten ja niihin rinnastuvien muiden lainkäyttöelinten harkinnan varaan ole perustuslain 21 §:n oikeusturvasäännöksen ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumisen kannalta hyväksyttävää. Hallintolainkäyttöön kuuluu valta ratkoa erimielisyyksiä sitovasti ja siihen kohdistuu tästä syystä korostetun luottamuksen tarve. Huolimatta siitä, että myös oikeudenkäyntiin liittyvät arvot, tekniset olosuhteet ja odotukset muuttuvat yhteiskunnan muuttuessa, oikeudenkäynnin toteuttaminen aiemmasta olennaisesti poikkeavasti ilman lainsäädännön muuttamista, ja sen yhteydessä käytävää keskustelua, vaarantaa yleistä luottamusta hallintolainkäyttöön.

Pidän asianmukaisen oikeudenkäynnin keskeisenä lähtökohtana sitä, että tuomari voi osallistua oikeudenkäyntiin täysipainoisesti. Tämä edellyttää myös etäyhteyksiä käytettäessä sitä, että tuomari voi osallistua oikeudenkäyntiin sopivasta paikasta luotettavasti toimivalla ja asianmu-

kaisen tietoturvan suojaavalla tietoliikenneyhteydellä. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan esittämän selvityksen perusteella suhtaudun varauksellisesti sen esittämään ja lähemmin perustelemattomaan näkemykseen, ettei istunnon järjestämistavalla olisi vaikutusta muutoksenhakijan oikeusturvan kannalta.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa käsiteltävien asioiden oikeudenkäyntiaineisto koostuu viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki, 621/1999) 24 §:n 25 kohdan (1060/2002) nojalla salassa pidettävästä aineistosta. Myös muutoksenhakulautakunnan diaariin tai vastaavaan asiakirjarekisteriin merkityt asianosaisen yksilöimiseksi tarpeelliset tiedot ovat oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan salassa pidettäviä, koska ne ilmaisevat yhdessä muutoksenhakulautakunnan asiakirjarekisteriin tai päätökseen merkittyjen muiden tietojen kanssa julkisuuslaissa salassa pidettäväksi säädetyn tiedon.

Katson, ettei perustuslain 21 §:ssä edellytetty oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti voi tarkoittaa sitä, että ratkaisukokoonpanon kyky käsitellä asiaa heikentyy siitä syystä, että kokoonpanon jäsenet eivät voi tietosuojasyistä viitata salassa pidettäviin asiakirjoihin tai heidän tulee välttää salassa pidettävien tietojen kuten muutoksenhakijan nimen käyttämistä. Tietosuojaan liittyvien riskien asianmukainen torjunta on perustava edellytys sille, että etäistunto voidaan toteuttaa oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin, muutoksenhakijoiden henkilötietojen suojaan liittyvien perusoikeuksien sekä tuomioistuinten toimintaan liittyvän luottamuksen turvaavalla tavalla. Microsoft Teams -alusta ei toistaiseksi vastaa ominaisuuksiltaan sellaista viestintäratkaisua, joka täyttäisi asianmukaisen käsittelyn edellytykset.

Salassa pidettävän aineiston käsittely etäistunnossa on ongelmallista myös, koska työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan ratkaisukokoonpano koostuu päätoimista puheenjohtajaa lukuun ottamatta sivutoimisista jäsenistä. Näiden päätoimet ovat pääosin joko sosiaali- ja terveysministeriössä tai työnantajia, työntekijöitä, yrittäjiä tai maatalousyrittäjiä edustavissa järjestöissä. Sivutoimisuuden vuoksi heillä ei ole etäistunnossa käytettävissään siihen tarkoitettua työhuonetta tai muuta soveltuvaa tilaa muutoksenhakulautakunnassa tai muussakaan tuomioistuimen toimitilaan rinnastuvassa paikassa. Sen sijaan etäistuntoon osallistuminen tapahtuu heidän osaltaan todennäköisesti joko kodista tai muusta yksityisestä tilasta tai heidän päätoimeensa liittyvästä tilasta käsin. Näitä päätoimen työskentelytiloja ei ole puolestaan suunniteltu siitä lähtökohdasta, että ne mahdollistaisivat tuomioistuin käsittelylle soveliaan ja etäistunnon edellyttämän tietosuojan.

Jäsenen osallistuminen etäistuntoon ei ole myöskään puolueettomuuden vaikutelman kannalta ongelmallista, mikäli osallistuminen tapahtuu ammattijärjestön tai ammattijärjestöjen keskusjärjestön taikka sosiaali- ja terveysministeriön tiloista, joissa valmistellaan myös muutoksenhakulautakunnassa sovellettava lainsäädäntö.

Lakivaliokunta katsoi jo edellä mainitussa oikeudenkäynnistä vakuutus oikeudessa annettua lakia koskevassa mietinnössään, että istuntomenettelystä luopumista koskeva käytäntö oli oikeudellisesti epämääräisellä pohjalla. Kyse oli tällaisen käytännön tunnustamisesta lainsäädännössä, mikä oli valiokunnan mukaan takaperoista. Ongelmallista oli myös se, että laissa tunnustaminen esitettiin tehtäväksi tilanteessa, jossa pitkään noudatettu käytäntö oli muuttunut niin vakiintuneeksi osaksi toimintaa, että siitä luopumisen arvioitiin aiheuttavan merkittäviä käytännön ongelmia ja kustannuksia. Lakivaliokunta ilmoitti, ettei se ollut tyytyväinen asiantilaan, eikä se pitänyt eduskunnan asettamista tällaiseen tilanteeseen hyväksyttävänä. Saamaansa selvitystä kokonaisuutena arvioituaan lakivaliokunta katsoi, ettei luopuminen käytännöstä ratkaista yksimielisiä asioita ilman istuntoa olisi tilanteessa järkevä vaihtoehto ja päätyi hyväksymään käytännön tunnustamisen laissa. ([LaVM 30/2014 vp](#), s. 5)

Etäistuntoja koskevaan lainsäädäntöön liittyen on tehty kehittämis ehdotuksia jo oikeusministeriön laatimien arviomuistioiden lausuntokierrosten yhteydessä.

Tuomioistuinvirasto on 21.3.2023 etäyhteyksistä oikeudenkäynneissä antamassaan lausunnossa (TIV/58/2023) nostanut esiin myös sen, olisiko muutoksenhakuasteiden esittelyistuntojen etämahdollisuuksista säädettävä selvyyden vuoksi, sillä lainsäädännössä ei tällaista mahdollisuutta tunneta, vaikka nykytekniikka tämän mahdollistaakin.

Myös eduskunnan oikeusasiamies on 29.8.2023 arviomuistiota tuomareiden etäosallistumismahdollisuudesta hallintoprosessissa koskevassa lausunnossaan (EOAK/4006/2023) todennut, että saatujen tietojen perusteella hallinto-oikeuksissa kokoonpanon jäsenet osallistuvat muihin istuntoihin kuin suullisiin käsittelyihin varsin laajasti etäyhteyksin ja tämä voi olla ongelmallista neuvotteluiden ja välittömän vuorovaikutuksen näkökulmasta. Hän on pitänyt tältä osin perusteltuna pohtia jatkovalmistelussa myös sitä, olisiko syytä muihinkin istuntoihin kuin vain suullisiin käsittelyihin liittyen säätää tuomarin etäosallistumismahdollisuudesta.

Kun etäistuntojen järjestämisestä ei ole säädetty laissa, käytännöt voivat muodostua eri lainkäyttöelimissä erilaisiksi osapuolten lisäksi myös lainkäyttöelinten henkilöstön tasapuolista kohtelua loukkaavalla tavalla.

Lisäksi, kun etäistunnoista ei ole säädetty, laista ei löydy tukea myöskään yhtenäisen oikeuskäytännön luomiselle siitä, mitä etäosallistumiskäytännöissä tulisi pitää päätöksen sisältöön vaikuttavana pätemättömyyden aiheuttavana menettelyvirheenä muun ohella tilanteessa, jossa tietoliikenneyhteyshäiriöt vaikuttavat siihen, miten puheoikeutta käytetään ja miten muiden osallistujien puheenvuorot välittyvät istuntoon osallistuville.

Edellä esitetyn perusteella pidän etäistuntojen järjestämistä hallintoprosessissa ilman lain tukea sen legitimitietin kannalta hyvin ongelmallisena. Menettely on kyseenalaista myös, kun otetaan huomioon perustuslain 2 §:ssä ilmaistu laillisuuden ja lakisidonnaisuuden vaatimus, sillä julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja tuomiovalta on julkisen vallan ytimessä.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan menettely

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta on järjestänyt istuntoja pääsääntöisesti etäistuntoina ilman säädetyin lain tukea tai erityistä perustetta. Perustuslain 2 §:n 3 momentin lainalaisuusperiaatteen mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Tämä koskee mitä suurimmassa määrin lainkäyttöä ja sen menettelyjä, jonka vuoksi pidän siirtymistä pääsääntöisiin etäistuntoihin muun muassa perustuslain lainalaisuusperiaatteen ja hallintoprosessin legitimitietin kannalta vakavana puutteena. Toisaalta etäistuntojen oikeudellinen sääntelemättömyys ja covid-19 pandemia osaltaan ovat edesauttaneet tällaisen käytännön syntymistä.

Menettelyjen kehittämisen tarve lainsäädäntötoimin

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain (193/2000) 7 §:n mukaan oikeuskanslerilla on oikeus tehdä ehdotuksia säännösten ja määräysten kehittämiseksi ja muuttamiseksi, jos valvonnassa on havaittu niissä puutteita tai ristiriitaisuuksia taikka jos ne ovat aiheuttaneet oikeudenkäytössä tai hallinnossa epätietoisuutta tai eriäviä tulkintoja.

Etäistuntoja koskevan sääntelyn kehittämistarve on havaittu ja yleisiä tuomioistuimia koskevia muutoksia on ryhdytty valmistelemaan. Vastaava arviointi on tarpeen myös lainkäytössä hallintoasioissa ja erityisissä oikeusturvaelimissä.

Etäistunnoista säätäminen lailla turvaisi myös tuomiovallan kohteena olevien ihmisten mahdollisimman laajat osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet yhteiskunnan teknisestä kehityksestä johtuvien muutosten vaikutusten arviointiin, vaikka varsinainen päätös etäistunnon järjestämisestä jäisikin viime kädessä riippumattomien tuomioistuinten harkintaan.

Lainvalmistelu hallintoprosessilain osalta kuuluu oikeusministeriölle. Lakia sovelletaan myös valitusasioita käsittelemään perustetuissa lautakunnissa, joita koskevan muun lainsäädännön valmistelusta vastuu on muilla ministeriöillä. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaa koskevan lainsäädännön valmistelusta vastaa sosiaali- ja terveysministeriö.

Pyydän oikeusministeriötä ja sosiaali- ja terveysministeriötä ilmoittamaan etäistuntojen sääntelyn kehittämiseen liittyvästä arviostaan ja mahdollisista toimenpiteistään viimeistään 1.11.2024.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Maija-Liisa Goebel